Lakivaliokunnalle

Asia: HE 163/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle terrorismirikoksia koskevan sääntelyn muuttamiseksi

Tarkasteltavana on laaja kokonaisuus, sillä hallituksen esityksellä eduskunnan käsiteltäväksi tuodaan terroristisia rikoksia koskevan sääntelyn kokonaisuudistus. Tällaista uudistusta, joka samalla toteuttaa hallitusohjelmakirjausta, on jo useana vuoden ajan toivottu ja odotettu, sillä vuoden 2002 EU:n puitepäätöksen antamisen myötä rikoslakiin tullutta terrorismirikoksia koskevaa sääntelyä on muutettu tämän runsaan kahdenkymmenen vuoden aikana hyvin monta kertaa pienin osittaisuudistuksin.

Näin mittava uudistus on lajissaan ensimmäinen ja sellainen, jossa ei ole kyse kansainvälisten velvoitteiden täytäntöönpanosta. Aikaisemmat uudistukset ovat perustuneet hyvin suureksi osaksi Suomen kansainvälisten velvoitteiden täytäntöönpanoon ja voineet olla sinänsä laajoja. Lopputuloksena on ollut vaikeaselkoinen kokonaisuus rikoslain 34a luvussa. Uudistuksella pyritään selkeyttämään asiaa koskevaa sääntelyä. Samalla on kuitenkin edelleen varmistettava, että erilaiset kansainväliset kriminalisointivelvoitteet tulevat täytetyksi. Kokonaisuudistus antaa mahdollisuuden tarkastella rikosoikeudellisen suojan kattavuutta myös kansallisesta näkökulmasta. Hallituksen esityksen perusteella vahvistuu käsitys, että suoja on ollut jo varsin kattava, joten kovin merkittäviä tilkittäviä aukkoja ei ole enää löytynyt.

Nyt tähän suururakkaan on siis ryhdytty. Olin mukana asiaa valmistelleessa OM:n asettamassa työryhmässä, joten en ole täysin ulkopuolisen asemassa arvioimassa valmisteltua lainuudistusta. Näkisin, että tehtävän asettama haaste on otettu vastaan varsin kunnianhimoisesti ja on lähdetty etsimään keinoja selkeyttää sääntelyä, jotta se olisi helpommin omaksuttavissa ja ymmärrettävissä. Uudistus on kuitenkin ollut vaativa toteuttaa, koska sääntelyn on itsessään myös eri tavoin poikkeuksellinen ja moniaineksinen, eikä sillä ole haluttu menettää sääntelyltä edellytettävää tiettyä tarkkuusastetta, mitä vielä korostaa se, että rangaistavuutta ulotetaan terroristisissa rikoksissa huomattavan aikaiseen vaiheeseen. Ajatuksena on, että näitä terroritekoja edeltäviä kriminalisointeja käyttäen voitaisiin mahdollisimman ehkäistä varsinaiset terroriteot, jotka ainakin järjestäytyneessä yhteiskunnassa kertovat viranomaisten epäonnistumisesta suurta yleisöä järkyttävien tekojen ehkäisemisessä. Suomessa niin toteutuneita kuin ehkäistyjä terroritekoja on

ollut kaikkiaan hyvin vähän. Rangaistavan valmistelun ohella on erityisiä edistämisen muotoja, kuten värväykseen, kouluttamiseen, rahoittamiseen ja matkustamisen edistämiseen liittyen.

Kokonaisuudistuksen valmistelu on ollut osaavissa käsissä, sillä lainsäädäntöneuvos Janne Kanerva on ollut mukana valmistelemassa lukuisia aikaisempiakin erillisuudistuksia ja on osallistunut alan eurooppalaiseen lainvalmisteluyhteistyöhön. Työryhmä oli muutenkin laajapohjainen. On erinomaista, että myös viimeisin eli Euroopan neuvoston piirissä laadittu lisäpöytäkirja, joka on vasta valmistelussa, on saatu tähän mukaan. Se ei näillä näkyminen tule aikaansaamaan tarvetta lainmuutoksiin terrorismirikoksen määritelmiä koskien.

Tässä vaiheessa on vaikea arvioida, kuinka intensiivistä terrorismirikoksia koskevan kansainvälisoikeudellisen puolen kehitys tulee lähivuosina olemaan. On täysin mahdollista, että mitään merkittäviä uudistuksia ei aivan lähivuosina tultaisi näkemään. Nyt tehtävä uudistus joka tapauksessa antaa hyvän pohjan myös tuleville lainuudistuksille. YK:n piirissä on jo vuosikymmeniä laadittu kattavaa terrorismirikoksia koskevaa yleissopimusta. Tuo prosessi takkuaa kuitenkin sen vuoksi, ettei terrorismista edelleenkään ole sitovaa kansainvälis-oikeudellista määritelmää.

Kokonaisuudistuksen yhteydessä on ollut luontevasti mahdollisuus tarkastella myös sääntelyn kattavuutta ja siinä tarkoituksessa tilkitä mahdollisia rangaistavuuden aukkoja. Pidän perusteltuna sitä, että aihealueella voidaan käyttää myös tiettyä kansallista harkintavaltaa, vaikka sinänsä on syytä suhtautua tietyllä varovaisuudella siihen, että terrorismirikossääntelyä kehiteltäisiin korostetun kansallisista lähtökohdista. Tiettyä pidättyvyyttä perustelee sekin, että rikoslain soveltamisalasäännöksillä Suomi ulottaa rikosoikeudellista toimivaltaansa hyvin laajalle universaaliperiaatteen mukaisesti. Valmistelutyössä on kuitenkin löydetty joitakin rangaistavuusaukkoja ja esitetään niiden tilkitsemistä.

Näkisin, että kokonaisuudistusta eräässä mielessä helpottaa se, että kyse on kaikeksi onneksi hyvin harvoin sovellettavaksi tulevasta säännöstöstä. Langettavaan rikostuomioon pyytäneitä kansallisia rikosjuttuja jo aivan muutama, vaikka puhutaan yli 20 vuotta voimassa olleesta sääntelykokonaisuudesta. Tämä on vaikuttanut siihen, että oikeustila on ollut ja edelleen on pitkälle lainsäädäntömateriaalin varassa. Esimerkiksi yhtään korkeimman oikeuden prejudikaattia ei aihealueelta ole osoittaa.

Edelliseen liittyy se, että säännöstö on syntynyt monien kerrostuneiden lainuudistusten myötä, ja vaikka erilaiset oikeudelliset informaatiopankit ovat kehittyneet, tällainen vaikeuttaa merkittävästi muutosten tarkkaa seuraamista ja esimerkiksi kulloisenkin esityömateriaalin seuraamista. Tätä vaikeuttaa vielä se, että juuri kyseisen muutoksen esityöt voivatkin löytyä vanhemmista esityöaineistoista, koska säännöksen muutos aina johtaa teknisesti uuteen numeroituun lainmuutokseen, vaikka osa lainkohdasta säilyisi ennallaan.

Koen, että kokonaisuudistuksen suurin tarve aiheutui tästä vaikeaselkoisuudesta, jolloin osaaville ammattilaisillekaan ei enää ollut helppoa rekonstruoida lainkohdan merkityssisältöä, mikä olisi voinut heikentää lainkäytön ennakoitavuutta, jos lainkäyttöä olisi enemmän ollut. Tämän ongelman korjaa nyt se, että uusien säännösten yhteyteen on koottu olennaiset säännöskohtaiset perustelut, jolloin lainsoveltajan ei enää tarvitse palata alkuperäiseen säännöshistoriaan ja sen sisältämiin kerrostuneisiin esityölausumiin. Sanottua ongelmaa on vaikeuttanut vielä sekin, että kun kansallisen säännösmuutoksen taustalla on ollut kansainvälinen velvoite, myös sille lähteelle tulisi eräissä

tapauksissa antaa tulkintavaikutusta. Tällaisten merkitysketjujen rekonstruointi ei saisi olla liian hankalaa. Arvioisin lainvalmistelun tältä osin olleen korkeatasoista. Hallituksen esityksessä olevat säännöskohtaiset perustelut ovat nyt napakat ja tulkintaa ohjaavat, ja ne on tiivistetty aikaisemmasta lainvalmistelumateriaalista. Perustelut on käyty työryhmässä tarkkaan läpi. Tässä yhteydessä on noussut ajatuksia myös joistakin täydennyksistä, jotka on toteutettu ehdottamalla säädösmuutos.

Hallituksen esitys on eräissä suhteissa tiivistetty versio sen taustalla olevasta työryhmän mietinnöstä. Kansainvälistä vertailua selostettiin työryhmän mietinnössä hallituksen esitystä seikkaperäisemmin. Pidän perusteltuna sitä, että näin on toimittu, sillä kansainvälisen vertailun merkitys on lainvalmistelun kannalta olennaisempaa kuin lainkäytön kannalta. Myös lainvalmistelun kannalta on jouduttu toteamaan, että yhteisestä kansainvälisestä ja eurooppalaisesta sääntelytaustasta huolimatta kansalliset lainsäännökset poikkeavat merkittävästi toisistaan, jolloin toisten maiden malleista saadaan suhteellisen vähän apua kansallisten lainsäädäntöratkaisujen kehittämiseen. Myöskään esimerkiksi säännöksistä otetuista rangaistusasteikoista ei voi juurikaan päätellä, millaisia konkreettisia rangaistuksia eri maissa on tuomittu. Lisäksi erilaiset rikosprosessuaaliset seikat vaikuttavat tähän, kuten esimerkiksi se, että käytössä saattaa olla syyteneuvottelumenettelyitä ja vastaavia.

Hallituksen esityksessä esitetään selkeästi ja seikkaperäisesti terrorismirikossääntelyn perusteet kriminalisointiperiaatteiden kannalta, sääntelyn suhde perus- ja ihmisoikeuksiin sekä myös erityisesti humanitaarisen oikeuden suhde näihin kriminalisointeihin. Tämä on tärkeää niin periaatteellisesti kuin pedagogisesti. Erityisesti suhde humanitaariseen oikeuteen on tärkeä ja hankalakin, koska esimerkiksi konfliktialueella olevat lääkärit voivat tulla auttaneiksi myös henkilöitä, joilla on osuutta terroristiseen toimintaan. Kysymystä on käsitelty HE:ssä mm. terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevan säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa (s. 211-212, viittauksin myös lakivaliokunnan aikaisempaan kannanottoon LaVM 15/2012 vp., s. 13). Näiden kahden sääntelyregiimin suhde on edelleenkin nähdäkseni ainakin joiltakin osin epäselvä ja tulkinnanvarainen. Asian esille ottaminen on siltäkin kannalta tärkeää, että säännöstasolla näitä yhteyksiä ei ole meillä otettu esille, vaikka sekin olisi voinut olla perusteltua. On tärkeää, että näkökohdat välittyvät oikeuskäytäntöön esityölausumien kautta. Voisi silti olla aiheellista lakivaliokunnan näistä näkökohdista tässäkin kohdassa uudelleen muistuttaa. Myös esimerkiksi rahoittamisrikoksissa voidaan joutua hankaliin rajanvetokysymyksiin, jos rahoitetaan esimerkiksi terroristien vaikutusalueella toimivaa humanitaarista toimintaa.

***

Pidän kohtuullisen onnistuneina niitä ratkaisuja, joilla on terminologisesti koetettu selventää luvun rakennetta. Olennaista on nyt, että **terrorismi**rikoksista tulee ydinkäsite, eli ne ovat niitä aivan ytimessä olevia rikoksia, joissa vaaditaan terroristinen tarkoitus. Tätä piiriä laajentaa sitten valmistelun rangaistavuus ja terroristiryhmän johtamista koskeva rangaistussäännös. **Terroristinen** rikos on yleiskäsite ja kattaa siten myös ne lukuun sijoitettavat rikokset, joissa ei ole kyse terrorismirikoksesta. Jossain vaiheessa pohdin sitä, olisiko terrorismirikos-käsitettä parempi puhua terroririkoksesta, jolloin se jättäisi terrorismirikoksen käsitteen tähän laajempaan käyttöön. Terroririkos soveltuisi sinänsä, koska terrori viittaa osaltaan rikoksen aiheuttamaan pelkoon ja kauhuun, ja palautunee Ranskan vallankumouksen aikaan. Terroristinen rikos on hieman

svetisistinen ilmaisu. En kuitenkaan loppujen lopuksi työryhmätyöskentelyssä pitänyt näitä terminologisia valintoja kaikkein tärkeimpinä asioina, ja HE:ssä esitettyjen rikosnimikkeiden nimien kanssa voidaan hyvin elää.

Sen sinänsä vähäisen huomion voi esittää, että olisi mahdollisesti aiheellista vielä lisätä määritelmään myös sen määritelmä, mikä on luvun otsikon tarkoittama terroristinen rikos. Voinee olettaa, että terroristisia rikoksia ovat niin terrorismirikokset kuin muut luvussa säädetyt rikokset, jolloin terrorismirikos on terroristisen rikosten erityinen alalaji. Koska terroristinen rikos on uusi käsite, se voisi edellyttää selventävän määritelmän antamista. Tällä voisi olla merkitystä myös joissakin teknisissä kohdissa, kun halutaan viitata luvun sisältämiin kriminalisointeihin. Näin olisi ainakin terroristisen rikoksen rahoittamista samoin kuin terroristista matkustamista koskevassa uudessa rangaistussäännöksessä; niiden sanamuotoa voitaisiin napakoittaa ja tiivistää ottamalla mukaan termi 'terroristinen rikos'.

Määritelmäsäännöksen sijoittaminen heti luvun alkuun on ratkaisuna poikkeuksellinen, mutta puolustaa siinä mielessä paikkaansa, että se tulee siinä oikeaan asiayhteyteensä. Mahdollisesti muutakin sijoittamista voisi harkita, mutta ilmeisesti aivan optimaalista ratkaisua on hankala esittää, koska säännökseen tutustuminen on tärkeää useasta eri näkökulmasta.

Rikoslain 34 a luvun 1 §:n säännös on luettelonomainen ja niin nykyisessä kuin esitetyssä uudessakin säännöksessä etenemisjärjestys lievemmästä vakavampaan on hiukan ongelmallinen. Olisi saattanut olla luontevampaa aloittaa siten, että vakavimmat rikokset olisi mainittu ensin. Tämä olisi voitu toteuttaa mainitsemalla pykälässä ensin 2 momentin mukainen murha ja sen jälkeen muut rikokset niiden enimmäisrangaistuksen mukaisessa järjestyksessä edeten ankarimman enimmäisrangaistuksen mukaisista rikoksista lievempien enimmäisrangaistusten mukaisiin rikoksiin.

Esitin työryhmässä tällaista vaihtoehtoa harkittavaksi ja pitäisin sellaista esitystapaa vieläkin nykyistä parempana. Rikoslaissa on tyypillisesti toimittu näin. Asialla on merkitystä siinä mielessä, että vakavimmat terrorismirikokset muodostavat eräällä tapaa viittauspisteen, kun mietitään muiden luvun rikosten vakavuutta. Asialla on merkitystä "rangaistusarvotarkastelun" mielessä pyrittäessä rangaistuskäytännön johdonmukaisuuteen ja yhtenäisyyteen. Pidän ongelmallisena, että rikoslain lukija kohtaa 1) kohdan säännöksessä esimerkiksi perättömän vaarailmoituksen, joka on kuitenkin kovin toisentyyppinen ja paljon lievemmin rangaistava kuin niin sanotut "terrori-iskurikokset", kuten terroristisessa tarkoituksessa toteutettu tappo tai murha. Terrorismirikosdirektiivin 3 artiklassa, jossa ei toki ole yhtä yksityiskohtaista rikoskohtaista erittelyä, luettelo aloitetaan vakavimmista, henkilöön kohdistuvista terroristisista rikoksista.

Terrorismirikoksia koskeva sääntely on erityislaatuista siinä mielessä, että rikoksista, jotka jo muutoinkin on rikoslaissa säädetty rangaistaviksi, määrätään korotettu rangaistus, kun terroristinen tarkoitus toteutuu. Säännöksen ottaminen terroristisia rikoksia koskevaan lukuun merkitsee siten, että rikoksen terroristinen luonne johtaa rangaistuksen ankaroitumislisään tämän luonteen perusteella. Tästä syystä rangaistustasoa tulee voida verrata myös niin sanottua "pohjarikosta" koskevaan rangaistuskäytäntöön. Lainsäätäjä ilmaisee tämän sääntelyajatuksen siten, että rangaistus terrorismirikoksista tuomitaan korotetulta asteikolta. Lainsäätäjä on vahvistanut nämä erityiset rangaistusasteikot kullekin rikostyypille erikseen. Samalla lainsäätäjä on toki pyrkinyt huolehtimaan myös eri rikoksista tuomittavien rangaistusten asteikkojen keskinäisestä suhteesta. Voi toki sanoa, että pohjarikosten suhteen ei ratkaisevaa ole, esitetäänkö ne nousevassa vai laskevassa

järjestyksessä. Näkisin jossain määrin luontevammaksi, että tässä yhteydessä esittämisjärjestys käännettäisiin nousevasta laskevaksi.

Terrorismin rahoittamista koskevia säännöksiä esitetään yhtenäistettäväksi. Pidän tätä hyvinkin perusteltuna. Mahdollisimman yksinkertainen sääntelykehikko helpottaa kriminalisointien hahmottamista. Tätä pidemmälle ei vastaavasti kovinkaan helposti olisi päästävissä, koska sääntelyssä on selvästi kaksi erilaista perustilannetta.

Terrorismirikoksen valmistelun rangaistavuutta laajennetaan perustellusti. Rangaistavaan terrorismirikoksen valmisteluun voisi syyllistyä henkilö, jonka toiminnan on alun perinkin suunniteltu koskevan vain valmisteluvaihetta. Rangaistava valmistelu voi jatkossa koskea myös toisen henkilön toteuttaman terrorismirikoksen valmistelua. Valmistelijan ei tarvitse tuntea valmisteltavan terrorismirikoksen yksityiskohtia. Myös terrorismirikoksen yrityksen valmistelu olisi rangaistavaa. Viime mainittu ei tulle kovin usein esille, mutta periaatteellisena rangaistavuuden täydennyksenä sekin on tarpeen.

***

Terroristiryhmän toimintaan osallistumisen sääntelyssä on esimerkein konkretisoitu ja täsmennetty rangaistavia osallistumisen muotoja. Jo edellisessä lainuudistuksessa muutettiin rikosnimikettä ja laajennettiin rangaistavuutta eräisiin uusiin tekotapoihin. Osallistumiseen kuuluva edistämisen vaatimus on nyt kuvattu siten, että toimi tehdään "terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten". Tämä osoittaa aikaisempaa selkeämmin toiminnan tarkoitukselta vaaditun eli siten myös yhteyden muuhun toimintaan. Nyt esitetään tähän jälleen uusia tekotapoja rangaistaviksi. Pidän esityksiä perusteltuina, sillä nyt saadaan säännökseen myös lisää konkretiaa. Rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta on hyvä, että keskeisimmät toimintaan osallistumisen rangaistavat muodot tulevat säännöstasolla kuvatuiksi.

Aivan pienenä yksityiskohtana mainitsen siitä, että esitetyssä RL 34a:6.1:ssä tulisi nähdäkseni puhua *tietoteknisistä tehtävistä* eikä tietoteknologisista tehtävistä. Tuohon lainkohtaan on tainnut pujahtaa hyperkorrekti muoto.

Terroristiryhmän toiminnan organisointi on aiheellista ottaa yhdeksi toimintaan osallistumisen muodoksi. Aseelliseen toimintaan osallistuminen ansaitsee tulla mainituksi omana kohtanaan. Terroristiryhmän tukitoimien suorittaminen on ehkä hivenen epämääräinen tekotapana, mutta sinänsä ymmärrämme kohtuullisen helposti, mitä tällä suurin piirtein tarkoitetaan.

Vastaava "tekemistä varten" -ilmaisu on omaksuttu myös muiden tähän kategoriaan kuuluvien terroristisen rikosten ehdotetussa säännösmuotoilussa. Terroristisen koulutuksen antamisen tunnusmerkistöä täsmennettäisiin niin, että se nykyistä paremmin täyttää rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen vaatimukset. Koulutuksen antamisessa rangaistavaksi säädettäisiin myös koulutuksen antamisen yrittäminen.

Koulutuksen vastaanottamisessa eli kouluttautumisessa teonkuvauksen säännösmuotoilu on ennallaan. Terroristisen värväyksen säännösmuotoilua selkeytettäisiin siten, että väen värväämisen sijasta puhuttaisiin toisen värväämisestä. Se jonkin verran laajentaa rangaistavuutta, mutta en näe ongelmaa siinä, että yhdenkin henkilön värvääminen täyttäisi terroristisen värväämisrikoksen tunnusmerkistön.

Jatkossakin arvioitaisiin tapauskohtaisesti, onko kyse terroristiryhmän toiminnasta. Pidän perusteltuna, ettei ryhdytä laatimaan ja ylläpitämään mitään kansallisia listauksia terroristiryhmistä.

***

Lainuudistuksen yhteydessä myös ankaroitettaisiin tiettyjen terroristisen rikosten rangaistusasteikkoja. Terroristiryhmän johtamista koskeva rangaistussäännös yksinkertaistuu ja kaikki tilanteet tulevat ankaramman rangaistussäännöksen piiriin. Pidän tätä perusteltuna. Terroristisen kouluttautumisen rangaistusasteikon enimmäismäärä nousisi neljään vuoteen. Pidän tätä perusteltuna.

Terroristisen matkustamisen rikoksen nimikettä yksinkertaistettaisiin, mikä tuntuu luontevalta. Matkustamisrikosta koskevaan säännökseen esitetään tiettyä rangaistavuuden laajennusta, kun terroristisesta matkustamisesta tuomittaisiin myös se, joka "tehdäkseen tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen oleskelee valtiossa, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän ei pysyvästi asu". Tällainen rangaistavuuden laajennus on perusteltu, sillä käytännössä saattaa esiintyä tilanteita, joissa lähdetään konfliktialueelle, jossa terroristisia toimijoita toimii, tarkoituksena hakeutua niiden yhteyteen. Tällaisia tilanteita on myös käytännössä esiintynyt. Kiinnitän kuitenkin samalla huomiota siihen, että syyllistymistä tällaiseen matkustamisrikokseen ei kuitenkaan voi presumoida. Voi esiintyä tapauksia, joissa yksi tai useampi henkilö matkustaa alueelle liittyäkseen sinänsä laillisesti jonkin konfliktin osapuolen aseelliseen ryhmittymään, eikä näitä kaikkia ryhmittymiä voi pitää terroristisina. Tämän vuoksi voi jatkossakin esiintyä tilanteita, joissa alueelle matkustanutta Suomesta lähtenyttä henkilöä ei voi tuomita terroristisesta matkustamisrikoksesta. Pidän esitettyä hienoista rangaistusasteikon korotusta perusteltuna.

Matkustamisrikoksen rangaistavuuden laajennus perustuu ajatuksena YK:n piirissä esille nostettuun vierastaistelijaproblematiikkaan. Kiinnitän huomiota siihen, että terroristiryhmän toimintaan osallistumisessa on katsottu, ettei pelkästään kotitöiden tekeminen tätä olisi, mikä olisikin perus- ja ihmisoikeusnäkökulmasta ongelmallista, sillä tavanomaiset kotityöt tapahtuvat yksityisyyden suojan piirissä. Tässä kohtaa avataan kuitenkin erikoisella tavalla se mahdollisuus, että perheenjäsen voisi kuitenkin joutua rangaistavaksi matkustamisrikoksesta. Pidän tätä koskevaa mainintaa vähintäänkin epäselvänä ja harhaanjohtavana. Siteeraan koko kappaleen (HE, s. 232):

> Momentin mukainen teko voisi liittyä esimerkiksi tilanteisiin, joissa henkilö oleskelee terroristiryhmän tai -järjestön hallinnassa olevalla alueella. Rangaistava oleskelu voisi liittyä kaikkiin uudessa luvussa rangaistaviksi säädettyihin, myös valmisteluluonteisiin rikoksiin ja myös tilanteisiin, joissa henkilö oleskelun yhteydessä edistää toisen henkilön terroristisen rikoksen tekemistä. Rangaistusvastuu voisi syntyä myös rangaistavaksi säädettyyn terroristiseen toimintaan osallistuvan henkilön perheenjäsenelle.

Mainittua perustelukappaletta ei vielä ollut työryhmämietinnössä eikä se näkyisi perustuvan lausuntopalautteeseenkaan, vaan lisäys on ilmeisesti tullut mukaan poliittisessa jatkovalmistelussa sen jälkeen. Äkkinäinen lukija voisi tästä päätellä, että matkustamisrikoksen osalta perheenjäsenyys yllättäen olisikin perusteena toiminnan rangaistavuudelle. Muista perustelulausumista kuitenkin ilmenee, että tätä ei ole tavoiteltu (ks. esim. HE, s. 93-94, 118-119). Jos esimerkiksi puoliso huolehtii kotitöistä osallistumatta muulla tavalla toisen puolison terroristiseen toimintaan, häntä ei voida

tuomita terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta, eikä häntä tulisi voida tuomita myöskään matkustamisrikoksesta tällä perusteella. Lainatun kappaleen tulkinnanvaraisuus, joka vaikuttaa tarkoitushakuiselta, liittyy myös virkkeeseen ”ja myös tilanteisiin, joissa henkilö oleskelun yhteydessä edistää toisen henkilön terroristisen rikoksen tekemistä”. Lakivaliokunnan tulisi selventää mietinnössään sitä, ettei perheenjäsenyys ole tässä arvioinnissa sinänsä merkityksellinen seikka. Tätä korostaa vielä sekin, että vierastaistelija-yhteyden vuoksi matkustamisrikokseen liitetty rangaistusasteikon enimmäismäärä on teon luonne huomioon ottaen huomattavan ankara, enintään kolme vuotta vankeutta. Perheenäiti ei ole vierastaistelija, eikä häntä tule rangaista matkustamisrikoksesta yhteiselosta vierastaistelijan kanssa. Viittaan myös kriminalisointiperiaatteisiin ja kriminalisointien hyväksyttävyyteen perus- ja ihmisoikeuksien kannalta. Ei tule luoda riskiä rangaistavuuden alan tuntuvasta laajentumisesta epämääräisen HE:een otetun perustelulausuman vuoksi.

Vastaavasti pidän perusteltuna terroristisen matkustamisen edistämistä koskevan rangaistussäännöksen esitettyä muotoilua, sillä tämänhetkinen muotoilu on toivottoman epäselvä ja kiemurainen. Pidän perusteltuna sitäkin, että rangaistusasteikkoa esitetyllä tavalla ankaroitetaan.

Terroristista julkista kehottamista koskeva rikosnimike on uudistuksen jälkeen aikaisempaa selkeämpi ja kuvaavampi. Rikossäännöstä on vastikään sovellettu yhdessä tapauksessa, jossa Suomesta käsin kehotettiin julkisesti sosiaalisen median kautta väkivaltaisuuksiin Nigeriassa. Ratkaisu ei ole lainvoimainen. Asetelma on kiinnostava siinä mielessä, että tällaiseen kriminalisointiin ei ole suoraan kansainvälistä velvoitetta, vaan se on perustunut kansalliseen harkintaan. On toki koetettava huolehtia siitä, ettei Suomessa jouduta käsittelemään sellaisia rikosasioita, joiden yhteydet Suomeen jäävät hyvin ohuiksi. Tätä seikkaa on juuri kehottamisrikoksen yhteydessä käsitelty siinä yhteydessä, kun on esillä niin sanotun universaaliperiaatteen mukainen soveltamisala tämän rikoslain luvun tarkoittamissa rikoksissa.

***

On aiheellista luopua esitetyllä tavalla siitä, että edellytetään valtakunnansyyttäjän syytemääräystä. Syyttäjäkunnassa on jo riittävää osaamista näissä asioissa. Valmisteluvaiheessa valtakunnansyyttäjän toimiston kanta asiaan on selvitetty.

Oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevassa säännöksessä esitetään muotoiluun pientä täsmennystä, mikä on onnistunut. Aikaisempi muotoilu oli epäselvempi.

Helsingissä, 14.11.2025

Kimmo Nuotio,
rikosoikeuden professori
Helsingin yliopisto